

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foai bisericească-politică.**Anul XIX.****Blaj, 24 Aprilie 1909.****Numărul 16.****Fondul de penzionare preoțesc.**

— din afară. —

Eternă recunoștință Arhierilor noștri. Cestiunea congruei să poate considera de rezolvată. Deși nu corespunde dorințelor tuturor — totuși e un avantaj.

Cum se va aplică ascutitul sabiei unor paragrafi din legea de congruare, e taina viitorului.

Nouă azi deocamdată ne rămâne obligamentul de a ne îngriji de urcarea fondurilor de penzionare, pe cât timp aplicarea legii de congruare, nu se va arăta, față de noi străină.

S'a vorbit mult de chestia fondurilor de penzionare, chiar mai înainte de a-i fi sosit timpul de discuție; acum când timpul i-a sosit ar fi o crimă să tăcem.

El cunoscut tuturor, cu câtă greutate poate îndeplini funcția de preot, un individ a cărui simțiri sunt în apunere. Cine a văzut pe un preot, care abia își poate târa picioarele, abia poate pași peste prag, sărind păraie și urcând dealuri între gemete și dureri, acela își poate închipui, ce înseamnă a servi la adânci bătrânețe. Apoi e cunoscut și aceea câtă daună face moralității, serviciul unui preot sleit de puteri spirituale, și fără simțiri sănătoase.

Nu este nimeni, care să-mi poată aprecia starea miseră a unei preotese văduve și orfani, rămași de mulțori în etatea cea mai crudă fără adăpost.

Nu-i vorba, ca să ajungem acolo cu fondurile noastre, ca ele să poată oferi preoților îmbătrâniți un trai liniștit și văduvelor și orfanilor mijloace de subsistență, încă suntem departe.

Spre așa ceva cotele anuale sunt de tot nesuficiente, de ar cuprinde de două ori chiar jumătate din congrua ce să da — ceea ce azi nu să poate.

A fost o caracteristică a sortii noastre preoțești și este și azi, că

dela ea s'a pretins, și să pretinde azi neîncetat, de ajutat însă, nici în trecut, nici azi, nu s'a interesat nimeni. S'a pretins, ca preotul în tot locul și în toate împrejurările să fie martir și pe drept, dar pe cum să pretinde martiriul, așa ar trebui să se ivească și mecenajii, gata a sprijini, pe aceia, cari s-ar pune în serviciul de martir.

O corporațiune dela care aștepti luptă desinteresată și dedicată unei singure societăți, nu e iertat să fie avizată la ajutorul altuia decât a corporațiunii ce-i pretinde întreaga ființa ei.

Dela preoțimea dela sate s'a pretins în trecut — și să pretinde azi martiriu și abnegare. Foarte bine! Preotul trebuie să fie concrescut cu poporul său încât la olaltă să formeze un trup, o inimă, o voință.

Vieța nu-i iertat să fie a lui, ci a turmei. Pentru el nu-i iertat să existe sacrificiu ce nu l-ar putea presta, nu-i iertat să fie suferință, de care s'ar putea feri.

În schimb însă turma încă trebuie să fie concrescută cu păstorul. Dacă el trebuie să-i ofere, voință, inimă, viața, plăceri și fericire pământescă, ea încă trebuie să-l ajute în martiriu și în neputință.

La noi însă s'au dat oamenii a strigă, preoți cu crucea în frunte, și când l'a lovit glonțul, și a căzut mort s'au rănit, atunci a trecut la ordinea zilei, fără de a se interesa de soarta lui și a orfanilor. Asta nu-i corect. Fiecare are drepturi, noi recunoaștem bucuros, drepturile turmei față de noi, dar fiecare are și datorințe. O datorință grea ar fi trebuit să fie a trecutului, și dacă trecutul nu a cunoscut-o, cu atât mai tare să impune aceasta prezentului, anume: înființarea de fonduri pentru penzionarea preoților și orfanilor și văduvelor, din partea credincioșilor cărora ne dedicăm întreaga ființa noastră.

Să nu fim rău înțeleși, nu cerem dela țăreanul sărac, care nu-și poate

el acoperi lipsele, dar o pretendem dela intelectuali și societăți de bani.

Dacă toate păturile noastre sociali au avut mecenajii săi, de ce preoțimea, să nu aibă? Dacă toate scopurile culturale, să ajută din partea bancelor, de ce, fondurile de penzionare preoțești să fie socotite de vitrege?

Dacă spre alte scopuri ajung mii de coroane din partea unor mecenajii și bance, de ce tocmai fondului preoțesc de penzionare, să nu-i ajungă decât câteva mici sfarmături dela fericitul Mitropolit Vancea?

Dacă preoțimea noastră ar fi celibă, atunci ar fi cu putință să facă abnegarea ce o pretind cei mai mulți, dar când abnegarea ar periclita existența femeiei și a copiilor nevrstnici? Inima de tată protestează în contra expunerii copiilor nevrstnici pericolului de a fi lipsiți de mijloace de trai.

Toți ne înspăimântăm de lucrurile desvălite la Oravița, dar ce sunt ele altceva, decât roadele neinteresării de soarta preoțimii?

Nu-i vorba să aprob cele ce s'au făcut acolo, ele îmi umplu ochii de lacrimi, dar nu trebuie uitat, că preoții sunt oameni, și oamenii, cari s'au expus odată abnegațiunii, iar aceia pentru cari s'au expus nu arată, că voiesc a face tot posibilul, ca să le ușureze greutatea martiriului, sunt gata a cădea în ispită.

A sosit timpul să formăm fonduri de penzionare, care să pună preoțimea în stare de a se dedica chemării sale, de a să sacrifica intereselor bisericii.

Să ne punem umăr la umăr, preoți și laici și oameni mai cu stare, ca așa preoțimea fără frică de soarta celor de lângă sine, să poată fi totdeauna acolo unde datorია o chiamă.

— f. —

Congrua și — moralistii. Cu prilejul pertractării în dietă a proiectului de lege despre congruă s'a remarcat faptul, că președintele a anunțat un memoriu al preoților moralisti din arhidieceza noastră, în care ei cereau întregire congruală cu teologii sistematici, cari au examen de maturitate și au terminat patru cursuri de teologie. Ca lucrul să fie și mai și — petiția a fost prezentată președintelui dietei prin deputatul Lugojului, protopresbiterul Dr. George Popoviciu, cunoscut amic al sf. Uniri:

Nu voim a ne pronunța aici despre meritul petiției preoților moralisti. Părerea ne-am spus-o. Și nu ne trece prin gând a afirma, că o congruă de 1600 coroane la an ar putea fi stricăcioasă fraților preoți moralisti. De asta nu vorbim.

Intrebăm însă următoarele:

1. Decând preoții moralisti formează un corp deosebit în șirul clerului nostru?

2. Cum au ajuns preoții moralisti a se adresa către legislațiune ca corporațiune deosebită?

3. Cum au ajuns preoții moralisti la redigiarea petiției lor? în sinoade protopopești ori diecezane? de vreme ce noi alte corporațiuni legal constituite nu cunoaștem în biserica noastră?

4. Cine a convocat pe preoții moralisti? cine a subscris petiția?

5. În urmă, cum au ajuns preoții noștri moralisti a-și prezenta petiția lor prin deputatul Dr. George Popoviciu?

Credem a fi de ajuns să se pună întrebările acestea, pentru a se vedea toată gravitatea pasului absurd și ilegal făcut de frații preoți moralisti.

În interesul disciplinei bisericesti ne simțim datori a atrage atențiunea Ordinariatului și a tuturor celor chemați și competenți asupra acestui lucru.

Cetim, că în răscoala din Turcia soldații au fugărit pe ofițeri și trupele sunt conduse de subofițeri.

Aici voim să ajungem?

Pimen canonistul — „Ungaria“ și — limba catehizării. Cunoscutul canonist și teolog „Pimen“, dela reședința „Orizontul“, și-a mutat cuartirul și s'a adăpostit la „Ungaria.“ — Ii place Clujul, măcarcă bănașenii nu „baș“ se încălzesc pentru ardeleni.

În numărul 41 dela 29 Martie 1909 „Pimen“ sub titlul „Iară și iară catehizarea“ se încearcă a dovedi din decretale Conciliilor noastre provinciale, că parohii nu sunt datori în puterea oficiului lor a catehiza tinerimea noastră dela deosebitele instituite de învățământ, ci numai dacă sunt plătite deosebit pentru serviciul acesta, fie dela Ordinariatul lor propriu, fie dela susținătorii respectivelor instituite.

Apoi ca să fie deplină cuminența ne spune, că în biserica noastră „numai limba liturgică e română“, dar limba de prelegere în școală nu e încă decretată; prin urmare poate fi foarte bine și altă limbă, diversă de cea liturgică, adică de cea română.

În urmă, ca să ieasă cuiul din sac, zice din cuvânt în cuvânt: „Încât episcopii noștri nu ar voi să respâlătească pe parohii-profesori, scurtați în emolumentele lor prin neînțelegeri politice — de preoț altcum academic numai — parohii-profesori la rândul lor în dragă voie pot răspunde sau cu aceia: că nu vor mai prelege de loc, nici românește nici ungurește, ori că vor continua a prelege numai ungurește, dupăcum cere guvernul.“

Va se zică: pretenziunea episcopatului nostru, ca religiunea să se propuă tuturor

elevilor noștri dela toate institutele publice în limba maternă, care este și limba liturgică a bisericii noastre e o simplă neînțelegere politică și încă de „preș numai academic!“

Cine nu vede aici maliția și perfidia cea mai detestabilă, și o rea credință fără de margini?

Și omul acesta băga de vină clerului nostru unit, că e slab naționalist, mai slab decât cel neunit!

Apoi e mirare dacă Arhieriei noștri, în lupta grea, ce au să o poarte pentru apărarea drepturilor bisericii noastre, nu pot să ajungă la rezultate? Când se prestează preoți, doctori în canoane, pentru a restălmăci decretale conciliare și pentru a le atribui un înțeles, pe care nu-l pot avea?

Oare nu ar fi sosit timpul, ca să se institue și la noi „Consilium vigilantiae“, când vedem, că astfel de teorii răsar în tipar și tind a submina constituția bisericii noastre?

Ori doară drepturile limbii liturgice vi să par un nimic? O „neînțelegere politică“ „de preș academic?“

REVISTE.

Budapesta. În Viena s'au început tratativele între guvernul Austriac și al nostru în chestia băncii comune. Sfârșitul tratativelor deocamdată e refuzul categoric al guvernului Austriac de a se permite înființarea băncii de cartel. Acest refuz guvernul austriac l-a adus delegaților unguri în scris, spunând, că atât din punct de vedere principiar cât și tehnic nu pot primi

FOIȚĂ.

Sărbătoare.

E sărbătoare 'n razele de soare,

În ciripitul paserilor blânde,

În murmurul sfelnicilor ape

Și 'n mugurirea florilor plâpânde.

Natur' anină psalm de măreție,

Prin lăcrimarea zariștii afunde —

Și-o fermecare atât de ne'nțeleasă

Să simte 'n suflet tainic, cum pătrunde.

Trăsar moșnegii mulcom, sub portițe

Cu trâmurarea pletelor cărunte

Și adânciți în visul învierii

Șoptesc domol, cu picurii pe frunte.

Cu îmbobocirea 'n simbete ușoare

S'avântă 'n horă trudnica opincă

Și 'n suflet să infrișcă dimineața

Sub glasul lin și mulcom de tilincă.

Harfistul.

Din isprăvile bătrânului Greblă.

(Continuare și fine).

II.

Intr'o zi de toamnă venia de peste Olt. Cum ploase o săptămână se făcu o tină și eră baltă de baltă pe drumul de hotar, ce ducea către vad.

Greblă venia cu carul de dincolo și duse țarinile peste Olt, ca să-și închidă partea lui din oprit. Carul îi eră fără loitre, fără scânduri, eră făcut de pădure.

Ajunse la trecătoare. Corabia eră însă dincolo și aci află el numai pe socrul crișmarului nostru, pe Rebi Bock, ce-l cunoștea bine, că eră din apropiere și nu dă Dumnezeu săptămână să nu vină de două ori la ginere. Și acum strângea bine în mâna stângă toarta unei țichiri, din care spânzurau două capete de găscă, le aducea dela șoacterul.

— Bună ziua jupâne Rebi zice oprind carul Greblă.

— Tot bine răspunse Rebi.

— Noa, da de ce ești năcăjit?

— Da iată stau acum de două ceasuri aici și strig, dar nu vine nime să mă treacă.

— D'apoi cum așa?

— Așa se vede, că brudariul s'a dus acasă și azi nu mai vine.

Greblă dă și el câteva chiuituri, dar văzând, că nime nu să mișcă de pe țărnel celalalt trase caii îndărăpt și o luă pe Olt la vale.

— Noa dar unde mergi? întrebă mirat jidanul.

— Merg pe trecătoare. Ce să stau eu până de seară aici. Am acasă de lucru. Vadul îl cunosc bine. De ar ajunge apa la subfoalele calului!

— D'apoi du-mă și pe mine.

— Bucuros jupâne, ia-n pune-te numai în car.

Opri carul. Jidanul se puse pe dricul din dărăpt, puse țichira cu găștele lângă sine și cu o mână se ținea de leucă. Greblă mână omeneste până la vad.

Ar fi bine jupâne dacă te-ai ridică în picioare pe dric și să te țini de leucă, că altcum cum îți spânzură picioarele la vale, ajungi la apă.

Jidanul făcu așa. Luase țichirea în mâna stângă s'a sculat în picioare și cu dreapta se ținea de leucă. Greblă o iea pe vad încet. Căii mergeau cu grije, că eră repeguș. De abia însă se depărtară de țărnel, hoțul de Greblă bătuse deasupra vadului, unde Oltul eră adânc tare. Jidanul simția din car cum se coboară la vale carul către fundul apelor, cum apa ajunge la călcăiele lui și începă să-l prindă groaza.

— Bagă de seamă nene Greblă, ca să nu greșești, bagă de seamă, că mergem rău, bagă de seamă...

Nu mai putu zice nimic, că caii de dinainte începură a înotă, iar apa îi ajunse

banca de cartel. Acest răspuns a cătrănit pressa magiară din scamă afară. Ungurii în svârcolirea lor nu vreau să înțeleagă, că separarea băncii comune este păgubitoare nu numai pentru interesele Monarhiei, ci mai vârtos pentru interesele financiale ale Ungariei. Se înțelege, că jidanașii de pe la foile magiare strigă ca din gura șerpelui, că contra nisuițelor magiare de emancipare economică s'a opus și se opune mereu partidul creștin social din Viena în frunte cu Lueger.

În fața acestei situații critice miniștri magiari țin sfaturi peste sfaturi, ca să poată ajunge la o înțelegere comună în ceea ce au să facă.

București. În 20 Aprilie s'a serbat iubileul de 70 de ani al maeștății Sale Regelui Carol I. A fost o serbare înălțătoare, la care au luat parte cu drag și recunoștință românii de pretutindenea. Serbarea aniversării a decurs frumos. Înainte de a merge la Mitropolie, la serviciul divin, în fața Curților Regale și Princiare, A. S. I. Principele de Coroană al Germaniei a remis M. S. Regelui o scrisoare autografă de felicitare din partea M. S. Împăratului Wilhelm al Germaniei, pe cum și Bastonul de Feld-Mareșal German, distincțiune cu care Mo-

narhul Germaniei a investit pe Suveranul României, și care distincțiune nu eră posedată până acum decât de Regele Angliei și Împăratul Austro-Ungariei.

Tot atunci a fost remis Suveranului, și darul oferit de guvern consistând dintr'un superb vas de aur și argint.

La oarele 10 și jumătate cortejul pleacă dela palat.

Când corteggiul sosește la Mitropolie, aici se află deja adunați membrii guvernului și toate notabilitățile. Majestatea Sa Regele pare bine dispus, cea ce nu-i ascunde însă înfățișarea suferindă a feței. Suveranii și principii ieau loc în dreapta altarului și serviciul divin, oficiat de Mitropolitul Primat încunjurat de clerul Mitropoliei, este scurt, durând abia un sfert de oară, după care Suveranii și Principii trec în palatul mitropolitan.

În salonul de recepție al palatului mitropolitan Regele a făcut cere cu toți cei prezenți și a primit felicitările.

Cel dintâi a felicitat pe Rege mitropolitul primat, care a urat suveranului viață lungă pentru binele și fericirea țării, exprimându-și nădejdea, că regele va ajunge să sărbătorească și a optzecea aniversare a nașterii sale.

Regele a răspuns spunând, că se simte fericit, că a putut ajunge la o vârstă așa de înaintată, arătându-și totdeodată satisfacția pentru dovezile de iubire și devotament ce i se arată cu prilejul acestei aniversări.

După ce primul ministru d. Ionel Brătianu împreună cu miniștri și ceilalți înalți demnitari ai țării și-au prezentat felicitările, regele a trecut în revistă pe toate persoanele prezente.

În Bulevardul Maria se săvârșește defilarea trupelor sub comanda dlui general Coandă.

După defilare se întoarce la palat. Din balcoanele mai multor case se aruncă flori în trăsurile regale și princiare.

După întoarcerea dela defilare s'a dat un dejun intim la palatul regal.

Turcia. Să credeă, că mișcarea reacționară din Constantinopol, va mătură pentru totdeauna pe tinerii Turci cărora le succeseră se introduce viața constituțională în Turcia. Azi însă s'au schimbat lucrurile într'un chip de tot surprinzător, tinerii turci s'au recules și stau cu o armată considerabilă înaintea Constantinopolului, cerând detronarea Sultanului și pedepsirea instigatorilor. Armata e pe partea ti-

și lui până deasupra glesnelor. Încă un paș și înțară și cei de dindărăpt, iar valurile repezi îi luară de pe picioare pe bietul Rebi. Iși aruncă din mână țicherea cu găștele apoi se cufundă. Atâta apă n'a beut jidanul decât l-a făcut Dumnezeu. Se prinse cu amândouă mâinile de obeada dela roată și nu o ar mai fi lăsat Doamne ferește. Eră din depărtare, ca un bălaur de ape. Când se ridică din fundul Oitului, când iară dispărea cu car cu tot. În sfârșit daseră iară de vad. Jupânul Rebi se opintise din răspuțeri și se ridică în dricul carului. De spaimă nu știă ce face. Eră cu capul gol și de frig i-se băteau dinții în gură. Tot vrea să zică ceva, dar nu-i venia vorba. Pe cal eră și Greblă ud, căci calul înțotase mult cu el, și se făcea, că a greșit vadul. Zicea ceva printre dinți așa, ca să audă jidanul, că-i năcăjit pe gloabe, și din ce se apropia de uscat, tot mai tare îi prindea mânia.

— Luă-var dracu mărțoage zise, când pășiră cei dintâi pe uscat și plesni cu biciul în cea din cruci.

Caii îndata știură, că la cât e. O luară la fuga cu carul. Bietul Rebi se adună pe dricul carului ud, spăriat cum eră și se ținea cu amândouă mâinile de leucă.

Nu cred să nu-și fi luat rămas bun dela lumea aceasta, că așa fugeau caii de gândea că prăpădește Dumnezeu lumea. Nici nu mai ținură drumul, ci o luară de-a curme-

zișul, peste ogoară, peste bălți, mocirle cătră sat.

Să fiți văzut pe Rebi, când a oprit Greblă caii drept crijmă. Eră Ucigălcrucea gol! Câtă tină, nisip, noroi a fost în drumul carului toată pe el a sărit. A ieșit toată crijma să-l vadă și nu eră om, care să nu se tăvălească pe jos de răs.

— Noa jupâne, poți să dai ceva, că te-am adus ca pe un tist.

Jupânul nost nu zisă nimic. De gândit va fi gândit el ceva, că de atunci n'a mai dat prin sat.

III.

— Măi Greblă zisă popa într-o zi, să vi să-mi duci niște saci la moară.

— Vin părinte cum să nu. Vin când zici.

Veni la o săptămână. Eră chiar o zi de Miercure în Paresemi. De abia intră în curte și îndată îi îniroși așa un miros plăcut de ceva friptură, ce venia de cătră culină, unde tot intră și ieșiă preoteasa.

— Hm, să gândește Greblă, doar nu va fi una ca asta. În postul mare să mănca chiar popa cu dulce. Ar fi chiar sfârșitul lumii.

Iși făcuse drum de vre-o câteva ori pe lângă ușa dela culină și — adevărul adevărat, auziă bine că se frige ceva bun tare, că lui Greblă îi venea să se lingă pe buze.

În sfârșit își luă pipa în dinți și intră în culină. A intrat așa de fără veste de

preoteasa n'a mai avut răgaz se copere cratița, sau să o ascundă.

— Vreau să-mi iau un cărbune în pipă zise Greblă și să făcă că nu vede și nu aude nimic.

Iși puse cărbunele în pipă și se uită în toate părțile. Deodată îi veni ceva în minte.

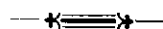
— N'aveți o cupă, că a-ș beă apă zise cătră preoteasă.

Preoteasa eși afară să-i aducă o cupă. Greblă își implântă până atunci iute mâna în blidul cu sare, ieă un pumn întreg și îl aruncă în cratița cu carne — apoi beu și ieși. Când să mănca popa carnea eră ocnă. Sfezi de alea încă n'a mai văzut lumea ce s'a făcut între popa și preoteasa. De unde să-și aducă aminte cineva că Greblă a meșterit? Târziu de tot a spus-o el cu gura lui.

*

Greblă nu a lăsat după el numai un ficior. Departe de a fi? acesta ca el! Grija cea dintâi i-a fost să vândă caii. Ș-a cumpărat doi boi și așa pe rând a ajuns la nimica. Parecă i tot somn. Oamenii nici nu-i mai zic Greblă, îi zic Grebluț.

T.

nerilor turci, asemenea și armata marină și e chestie de timp numai alungarea lui Abdul Hamid de pe tronul Turciei. Pe Sultan toți l-au părăsit, singură garnisoana constă-tătoare din vre-o 6000 oameni mai stă credincioasă, și acesta e motivul, că tinerii turci nu au intrat în Constantinopol, voind să incunjure orice vărsare de sânge. Știrile cele mai proaspete spun, că și garnisoana e gata să depună armele. În cazul acesta Sultanul n-are alt ceva de făcut decât să se predeie și se abzică de tron.

CORESPONDINTE. Misiuni populare.

— Tr. Indol. —

Șutu la 30 Martie 1909.

Misiunile sacre populare, cari de câțiva ani să practică în arhidieceză în zilele din 25—28 Martie a. c. s'au ținut și în protopopiatul Indolului și încă cu un succes strălucit.

Preoțimea din acest district în sinodul de toamnă ținut în Rașișul român la 22 Noemvrie 1908, a hotărât cu unanimitate, ținerea misiunilor sacre populare, și ca loc pentru ținerea lor s'a designat parohia Bicalat.

Conducătorul tractului Preaon. *George Suciu*, încă de cu bună vreme s'a pus în conțelegere cu prezidiul Reuniunii arhidiecezane de misiuni sacre.

Conform programului sosit dela prezidiul Reuniunii misiunilor s'au început în 25 și au durat până în 28 Martie la 2 oare d. a.

Ca conducător și exmis al Reuniunii arhidiecezane de misiuni a fost designat Clarissimul Domnu *Dr. Ioan Sâmpălean*, profesor de sf. Teologie, care însoțit de clericii Onoriu Savu și Alexandru Brumariu, Joi în 25 Martie au sosit la oarele 9 în Bicalat, fiind întâmpinați cu multă dragoste din partea preoțimii tractuali.

La 10 oare s'a început Conf. I. pentru preoți, iar a II. la oarele 2 d. a. După conferință s'a mărturisit preoțimea. Punctul I. Program, adecă ziua primă a fost exclusiv pentru preoțime.

Cu multă erudiție și tact ne-a arătat în acestea două conferințe demnitatea sacerdotului, greaua responsabilitate și datorință a preotului și cu multă bunăvoință ne-a tras atențiunea asupra tractării cu penitenții în genere, și special în cazul prezent.

Vineri la 6 oare dimineața s'au început misiunile pentru popor, s'au persolvit în ordine serviciile divine pentru aceea zi, intercalându-se în mod corăspunzător și patru predici pentru popor.

În aceasta zi după predica dela 2 oare d. a. s'a început mărturisirea poporului, și a durat pe tot decursul misiunilor cu excepția timpului în care se țineau predicile, când și confesari și popor erau prezenți la predică.

A fost în adevăr înălțător văzând aceasta emulare sfântă a poporului, care cu mic, cu mare, bărbați și femei între cântări de laudă Părintelui ceresc, traversând sate, alergau să se adape din izvorul nesecat al credinței și mulți-multi dintre ei, să-și descărce sufletul de greaua povară ce-l apasă poate de zeci de ani.

Nu a fost nici un sat din acest tract să nu fi fost reprezentat la aceasta măreață solemnitate.

Biserica deși nu e mică, nu putea să cuprindă nici a patra parte din popor; așa ca toți să poată ascultă predica, s'a improvizat amvon afară în liber și aici s'au ținut toate predicile.

Aș trece peste marginile unui raport, când aș voi a schița cât de scurt celea opt predici pentru popor ținute de Claritatea Sa într'un stil așa de ușor și popular, încât ne-a stors admirația tuturor, și noi cari l-am cunoscut, ca pe un neîntrecut orator înaintea unui public cult, ca orator popular susținem cu toată convingerea, că nu are păreche. Nu de geaba, zicea poporul: „că nu oare, ci chiar și zile întregi l-ar ascultă, fără a se gândi la mâncare ori beaură.“

Obiectele predicilor, au fost atât de bine și potrivit alese, încât să fi trăit zeci de ani în mijlocul acestui popor nu ar fi putut să le aleagă mai potrivit. Cuvântările ținute au fost în nex intim și materia pertractată în mod sistematic, ca deodată să ocupe și captiveze și mintea și inima ascultătorilor. A descoperit ce e drept multe care le-a făcut să sângere; dar a știut aplica și medicamente, de celea mai eficace, ca ranele să dispară pentru totdeauna.

Ce efect au avut predicile și peste tot sf. misiuni, s'a putut constată imediat, din mărturisiri, cari pentru noi preoții vor rămânea amintiri în veci neșterse.

Prezența pușinilor inteligenți, cei avem în jurul acesta, de ambe sexele, a făcut asupra noastră și a poporului cea mai bună impresie.

Constat, că cu aceasta ocazie s'au mărturisit peste o mie cincisute credincioși și Sâmbătă și Duminecă aproape toți s'au cuminecat.

Duminecă după sf. liturgie s'a făcut procesiune în cimiter, unde s'a făcut sfințirea apei și s'a binecuvântat „Crucea“ comemorativă, ridicată din acest prilej de credincioșii din loc Bălc Ioan și soția sa Todorica; cărora subscribul le-a mulțumit în numele poporului pentru jertfa adusă. Apoi s'a cetit deslegarea pentru morți.

Sfârșindu-se acestea Preaon. șef tractual a ținut predica de închiere în care recomandă poporului, să țină cu tarie la sf. credință, să-și acomodeze viața conform învățăturilor auzite cu acest prilej, și în urmă prin cuvinte alese și bine simțite mulțumește Clarissimului Domn Sâmpălean, pentru bunăvoința și dragostea cu care a condus sf. misiuni.

Inchierea a fost sigilată de aclamarea însuflețită a poporului la adresa distinsului exmis al Reuniunii arhidiecezane de misiuni sacre.

La plecare, în mijlocul comunii ne-a întâmpinat poporul din Bicalat în frunte cu preotul V. Pop din Săcel, original din Bicalat, care mulțumește Clarității Sale în numele poporului local, apoi în procesiune cu praporii, și în sunetul clopotelor, ne însoțesc până în capul Ierii.

Aici Claritatea sa foarte emoționat, prin câteva cuvinte pline de părintească dragoste, le mulțumește de onoarea ce ieau făcut, le recomandă să fie creștini buni, să țină cu sfințenie la credința lor, învățătura primită să cadă în pământ bun, să aducă roduri, spre mărirea lui Dumnezeu și a sf. biserici. Cu lacrimi în ochi îl aclamă puternic și apoi în ordine se întorc la vetrele sale. Iar noi zicându-ne ultimul adio, ne-am depărțat la ale noastre, în aceea credință, că putem număra în viața noastră și acestea patru zile ca „bine folosite.“

Ștefan Mariș,
preot gr.-cat.

Adunare preoțească.

Gurba, 1 Aprilie 1909.

În anul acesta preoții din districtul protopopesc al Șimandului am fost conchemați la conferință pe 1 Aprilie în parohia Gurba. De data asta ne-am mărturisit și cuminecat toți preoții adunați și o mulțime mare din credincioșii acelei parohii. La finea sf. Liturgii părintele protopop Augustin Târziu ne-a ținut o cuvântare foarte instructivă, vorbind cu adevărat ca părintele cel bun către fiii săi iubiți.

Beți numai apă minerală ungară!

Societate pe acții pentru
comunicație și export de
ape minerale ungare. Bu-
dapesta, V., Băthory 5.

Vanzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală	Apă de Boholt	Apă de Kászón-Jakabfalva
> > Borszék fântâna Kossuth	> > Vâlcele (Előpaták)	> > Kászón-Salutaris
> > Borszék fântâna Boldizsár	> > F.-Rákos Mária	> > Répát
> > Bodok Matild	> > Fehérkö	> > Székely-Selters
> > Baross	> > Gloria	> > Stoiceni (Stojkai)
> > Borhegy	> > Horgász—Hankó	

Prețul unei litre de apă pe lângă schimbarea sticlei.

Întreabă-ți numai medicul și vei ști, că puterea vindecătoare a **apei minerale naturală** și gustul ei plăcut nu se poate asemăna cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot supleni.

După sf. Liturgie adunându-ne la casa parohială s'a început conferința având de președinte pe vrednicul protopop Augustin Târziu, carele cu cuvinte însușitoare și pline de dragoste ne salută, declarând adunarea de deschisă.

În primul rând suntem de acord cu toții, ca să trimitem omagiile noastre de recunoștință bunului nostru Arhieru diecezan: Dr. Demetriu Radu, pe carele totodată să-l rugăm că pe cum în trecut așa și în viitor să ne fie ocrotitorul și sprijinitorul nostru bun!

Președintele face cunoscut apoi circularul episcopesc de dat 5 Martie a. c. Nr. 847 din carele estrag următoarele: „Dreptatea în zilele aceste de grea încercare, mai mult ca de altădată, li-se impune ministrilor sf. Biserici sacra datorință, ca prin zel neobosit și pătrunși de dragostea ce trebuie să o nutrească față de poporul credincios încredințat conducerii și păstoririi lor, să stăruiască din toate puterile spre a-l scoate din întunecul neștiinței și să-i facă posibil a se putea bucura de binefacerile învățământului creștinesc.

Paralel cu aceste eforturi salutare ale Bisericii noastre deja de o jumătate de veac muncește spre același scop nobil, cu statute aprobate din partea Inaltului Guvern al patriei noastre: „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român,” asupra căreia atragem deosebita atențiune a clerului și credincioșilor noștri, îndemnându-i a se înscrie în numărul membrilor ei.“ — Acest îndemn al bunului Părinte a fost primit din partea tuturor cu mari aplauze.

Preotul din Șimand Ioan Turdean vorbește apoi despre adunarea unor date cu privire la parohiile din acest district. Se angajează a face un studiu cu privire la propășirea religio-morală a acestor parohii. Își exprimă apoi dorința, că ar fi bine, ca preoții în cele rituali să se acomodeze Arhierilor lor. Observă, că oficiul îngropării Dni nostru Isus Hristos din Vinerea-mare unii preoți l-i săvârșesc în Vinerea cea mare după amiază, iar alții în Sâmbăta cea mare dimineața. Ar fi bine deci să se deie un ordin mai înalt, care să decidă în privința aceasta și să determineze, care procedură este mai bună. — În fine preotul din Sinte Petru Muntean își continuă disertația din anul trecut: „Despre întâmplarea în materia sângelui lui Hristos.” Din esperințele de toate zilele vrednicul preot aduce unele pilde foarte practice și astfel disertația D-sale a fost ascultată cu mult interes.

După aceste Președintele luând cuvântul vorbește cu multă cunoaștere de cauză despre datorințele preoțești și îndemnându-ne la o muncă neobosită în via Domnului —

— referent. —

Convocare!

În numele și din încredințarea mai multor locuitori din Sâncel convoc la adunarea generală constituantă a unei însoțiri de credit sistem Raiffeisen cu sediul în Sâncel lângă Blaj, ce se va ține la 2 Maiu n. 1909 la oarele 2 d. a. și școala gr-cat. din Sâncel, pe toți aceia, cari deja până acum s'au însinuat ori până la constituire vor să se mai însinue de membri a-i înființândei însoțiri, cu următorul

Program:

1. Alegerea prezidentului și notarului ad hoc.
2. Constatarea numărului membrilor însinuați și a părților fundamentale subscrise.
3. Desbaterea proiectului de statute a însoțirii.
4. Alegerea membrilor din Direcțiune.
5. Alegerea membrilor din comitetul de supraveghere.
6. Închiderea adunării generale.

Sâncel, la 22 Aprilie n. 1909.

Vasile Smigelschi,
paroh gr-cat.

Noutăți.

Convocare. Despărțământul Reghinului, aparținător reuniunii învățătorilor gr-cat. din Arhidieceza de Alba-Iulia și Făgăraș, în înțelesul statutelor sale și conform concluzului luat în adunarea precedentă, își va ține adunarea generală de primăvară la 5 Maiu st. n. a. c. în comuna Chinceș — la care adunare, onorații domni preoți ca directori școlastici, spectații membrii fundatori, ordinari și ajutători, pe cum și toți aceia căroră le zace la inimă cauza învățământului elementar, prin aceasta cu toată onoarea sunt invitați. *Georgiu Maior*, președinte. *Gregoriu Bucur*, notar.

Necrolog. Dela Hațeg ni-se anunță moartea avocatului *Michail Bontescu* răpit din mijlocul celor ce mult îl iubiau, Joi la 15 Aprilie, în al 70-lea an al vieții sale. Român de inimă, repauzatul a fost totdeauna fiu credincios al bisericii sale și doar singurul stipendist arhidiecezan, care a restituit puținul ajutor, ce l-a primit, ca jurist în Sibiu. Li dorim amintire eternă și familiei conzolare.

— *Nicolau Pop*, paroh gr-cat. al Săcalului-de-câmpie, viceprotopop onorar al tractului Pogăcele după un morb îndelungat și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului în 18 Aprilie 1909 în al 68-lea an al vieții și al 41-lea al preoției și fericitei sale căsătorii.

— *Remus Victor Radeș de Kisberivoy* stud. cl. II. gimn. fiul regretatului fostier arhid. David Radeș, și-a dat blândul său suflet Atotputernicului, după un morb scurt, Duminecă în 18 crt. în al 12-lea an al fragedei sale etăți. Rugăm Ceriul să deie mângâiere întristatei mame pentru această nouă lovitură, de care a fost atinsă.

— *Liviu M. Maris*, elev a cl. IV. elementare din Turda, fiul preotului nostru din Șut, a repauzat la 20 Aprilie 1909 având etatea de 12 ani.

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunii.

„Gazetei Transilvaniei” Binevoii a comunică cumintelui Dvoastre corespondent — a — care în nrul 75, scriind despre fondul viduo-orfanal și al preoților deficienți spre a arăta îndreptățirea elementului laic și a preoțimii dela sate la administrarea acestor fonduri, care e »mai mult tainică,« și rațiunile »destul de corecte, dar nu destul de luminoase,« aduce exemplul, că între eroagiunile fondului Viduo-orfanal la pos. 4 aflăm 30225 cor. și exclamă: »Cine poate ști de aci, ce sunt acele tranzitorie?« — că spre dumerirea sa, binevoiască a se uita în aceleaș rațiuni la pos. 9 din percepțiuni și vaflă 30393 cor. transitorie. Va se zică nu are pricină de a mai fi luminat, presupunând, că știe ce sunt pozițiile transitorii în fiecare socoți.

Colegilor dela »Tribuna.« Am cercat prin toate șematismele, dar n-am aflat, că Silviu Rezei să fi fost *canonic* uuit de Orade, cum scrieți DV. Căutați mai bine, oare n-a fost ceva protosincol ortodox? (Vai vouă fariseilor fățarnici!)

Nr. 29—1909.

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a ezeacă lucrările necesare la edificarea bisericii gr-cat. din Tirimia-mare (Nagyteremi) prin aceasta să rezeacă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 800 cor. adecă Optsute coroane la oficiul par. gr-cat. din Tirimia-mare cel mult până la 5 Maiu 1909 oarele 6 p. m.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor luă în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul și planul aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 27 Martie 1909 sub Nrul 2212 se pot studia zilnic la oficiul parohial gr-cat. între oarele 8—12 a. m. și 2—5 p. m. Licitațiunea minuendă publică se va ține în 6 Maiu 1909 la 2 oare d. a.

Tirimia-mare, la 18 Aprilie 1909.

Zosim Nuțiu,
paroh.

Ioan Cioban,
corator-primar.
(19) 1—1

Boală englezască.

Nutremântul ales și concentrat ce găsim în Emulziunea lui SCOTT nutrește, întărește și îndreptează oasele.

În decursul folosinței acestei medicini, mușchiul din jurul oaselor să întărește și însănătoșază. Starea generală a sănătății, în timpul întrebuințării medicinii

„Emulsiunea SCOTT”

Când cumperi Emulsiunea SCOTT să fi cu luarea aminte la marca scuti-toare Pescarul.

să îmbunătățește cu totul repede, și copii cari sufer de această boală, capătă obrații tocmai așa de rumei și de veseli ca cei sănătoși! Medicii statornic recomandă folosirea

Emulsiunei lui SCOTT.

Să poate luă și vara cu cel mai bun efect.

Prețul unei sticle originale e 2 cor. 50 fleri.

Se află în ori ce farmacie.

(47) 28—28

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrășă, oprește tusa, regulează secrețiunea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra officei, guturaiului, tusei măgărești, scrofulei și influenței

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri todeauna pachetare originală de „Roche”.

F. Hoffmann-La Roche et Cie,
Basel (Helveția).

„Roche”

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie.
— Prețul unei sticle 4. — cor. —

(4) 13—85

Partea literară.

Limba cărților bisericești.

Intr'unul din nrii Convorbirilor literare din anul trecut cetesc o scurtă dare de seamă despre mișcarea literară religioasă la românii din Ardeal, scrisă de dl Dr. Augustin Bunea. În aceasta dare de seamă dl Bunea constată: că în privința limbii cărților bisericești am ajuns la o stare de nesuferit și că dacă nu să iau măsurile de lipsă de pe acum, se periclitează unitatea limbii liturgice a bisericilor române.

Cu aceasta iarăși s'a atins una din cele mai mari și mai actuale chestiuni a bisericilor române. De altcum de câțiva ani încoace mereu se ridică câte un glas, care constată cu durere cele spuse de dl Bunea, dară disconștia asupra acestei teme este încă la începutul începuturilor și suntem departe de a ne putea gândi, că se va și face ceva în privința aceasta.

Dl Bunea vorbește de periclitarea unității limbii bisericești. Înțelege de bună-seama unitatea aceia de limbă, care o au toate popoarele de pe suprafața pământului, înțelege nu text autentic, conștințit prin uz aprobat și primit de întreaga biserică, care text se servească de izvor la toate publicările de cărți teologice, liturgice, de rugăciuni, cantonale etc. Acest text să fie obligator și pentru Blaj și pentru Sibiu și pentru București, pentru Iași și Cernăuți, ca astfel să resune iarăși limba românească într'un fel, se zicem într'un text uniform, în toate bisericile, unde ea este limbă liturgică.

De fapt unitatea aceasta de limbă azi nu există. Nu există pentrucă nu am avut un for mai înalt, care prin autoritatea lui se fie impusă limba aceasta unitară tuturor bisericilor române. Astfel pe încetul s'au format unele centre, cari au lucrat de capul lor, fără considerare la aceia, că limba liturgică nu este chestiunea cutărei tipografii arhidiecezane, sau a cutărei comisiuni exmisă sau a cutărui învățat, ci este o chestiune mare, deopotrivă de mare și pentru biserică română unită și pentru cea neunită.

Dară dacă am putea să avem mângăierea să zicem cel puțin, că fiecare dintre acestea centre porcede în editarea cărților bisericești uniform. Că în cărțile bisericești tipărite la Blaj sau la Sibiu sau la București, se observă strict o uniformitate de text, dară apere să zicem, Evangelia în cutare tipografie, se asemănăm numai textele congruente cu cele din Apostol apărut în aceiași tipografie cu câțiva ani mai înainte, sau se asemănăm textele congruente din psaltire cu cele din Orologeriu și vom vedea, că chiar și într'una și aceiași carte bisericească se află textele cele mai varii.

Și mai dureros e, că inconșcvența și confuziunea aceasta nu e numai în cărțile tipărite pentru uzul preoțimei, ci o aflăm și în cărțile cantonale. Este lucrul cunoscut, că cărțile cantonale au fost și vor fi totdeauna pentru poporul nostru, un izvor nesecat de mângăiere și ușurare sufletească. Le-am învățat ca copii în biserică, la înmormântări, la cununii, la sărbători, le-am învățat a le cânta cu gândul, cu sufletul,

și deși nu se mișcă buzele noastre, dar în inima noastră a tuturor să perândă una după alta vorba, textul ridicându-ne sufletul către sferile cele necuprinse ale cernui. Greșește cantorul accentul, grăbește cu cântarea, nu-i știe dă cântării dulceața, melodia, ne supără.

Astăzi trebuie să constatăm cu durere că nici aceste cărți mai aproape de sufletul credincioșilor nu mai au unitatea de limbă. Unele se țin strict de limba veche bisericească, altele deși încă în haine cirile, dar au primit unii termeni noi, iar altele sunt schimbate tare, de necunoscut.

De bunăseama, că lucrul cel mai îndrăzneț și mai greșit a fost a introduce schimbări superflue și în cărțile cantonale. Dintre toate cărțile bisericești aceste sunt mai aproape de sufletul mulțimii. Textul acestora nu s'a făcut de azi pe mâne, ci au trebuit secolii pânăce melodia a ales, a cernut frazele, a întocmit cuvintele, ca ambele și textul și melodia se fie în stare a trezi toată poezia aceea adâncă din sufletul nostru, care ne înalță inima către Dumnezeu. Că textele greoaie, traducerile servile din veacul al XVI s'au schimbat în secolul următor, că au devenit dulci, de un farmec necuprins, care ne copleșește și astăzi, când le cetim, este a se atribui în mare parte limbei poporului, care a căutat să sfarme cadrele acele străine, în care a fost îndesuită limba noastră mai înainte. Doi factori au contribuit la uniformizarea textului din cărțile vechi. Mulțimea mare și — poetul. Căci poet a fost scriitorul bisericești pe vremea aceea, poetul cel mai ales, care a înțeles și sfîntenia locului și sufletul credincioșilor și care a depus astfel limba cea mai frumoasă, cea mai duiosă în cărțile bisericești.

Este însă adevărat și aceea, că biserică a stat totdeauna și mai stă și astăzi în fața problemei limbii unitare bisericești, decăteori trebuie să retipărească o carte a sa. Și că pe cum unii se credeau în drept și se cred și astăzi de a ține strict la tradiția bisericească, la limba formată și vulgarizată, ce este depusă în cărțile vechi, nepermițând nici înlocuirea unor vorbe, cari au azi echivalentele lor cu mult mai potrivite și melodice, cum e *slavă*, *sgău*, *dajde*, ci țin cu sfîntenie la integritatea verbală a textului, alții nu s'au mulțumit numai cu înlocuirea unor termeni obșoleți cu alții mai românești ci s'au crezut în drept a se atinge și de text, care din punct de vedere gramatical ori sintactic li-se părea de multeori, că lasă de dorit. Se înțelege că ambele aceste curente băteau în extrem. Procedura conservativă prea mare nu eră îndreptățită, deoarece limba bisericești noastre fiind limba vie a poporului, a trebuit se suferă unele schimbări, cum de fapt a și suferit din veac în veac, după cum se poate constata din cărțile bisericești și că ar fi un lucru zădarnic a ține cu forța unii termeni slavoni, cari azi numai au rost. Pe cum nici procedura cestor din urmă, nu se poate instifica, deoarece îndatăce să desconsideră baza, tradiția, limba depusă în cărțile vechi, se dă prilej larg fiecărui

de a innova și schimba limba cărților bisericești după cum îl taie capul. Se poate aceasta constată îndestul cu cărțile tipărite la Blaj cu litere latine. Norocul numai, că pe cum cea dintâi direcție a rămas izolată, a doua, cea latinistă, a rămas de asemenea o sfortare zădarnică. Poporul, mulțimea mai pretutindenea a folosit bucoavnele vechi, ce apăreau cu mici înlocuiri de cuvinte în librăriile Krafft, Kloes etc. sau erau aduse de pe undeva din România.

În timpul mai nou par'că ne apropiem de o înțelegere cu privire la limba bisericească. În țara românească cărțile bisericești apar cu litere latine. Cu părăsirea slovelor au văzut și cei de dincolo, că unele schimbări cu privire la limbă se impun și în cărțile mai nouă apărute la București să și vede aceasta. Ba ce e mai bătător la ochi, că deja și cei de dincolo numai consideră *Spiritul*, nici *îndurarea* nici *corpul* de ereze ci caută a dă locul cuvenit și acestor vorbe, în cărțile lor, încetăținite de mult prin cărțile sfinte ale bisericești noastre.

De asemenea se poate observa o schimbare și în cărțile bisericești apărute mai nou la Blaj. Cărțile cele mai nouă — și mai ales Mineiul, ce să tipărește acum — se întorc iarăși la tradiția bisericești și caută din nou a restabili ordinea întreruptă de direcția latinistă. Cărțile apărute la București vreau să se smulgă cu tot prețul din sclăvia slavonă, admitând și ele totuș o schimbare oare care cu privire la limba cărților bisericești. Credem, că astfel, vântul acesta mai sănătos va trece și încoace către Sibiu și va suflă din cărțile tipărite acolo unele slavonisme sau grecisme, cari azi au echivalentele lor cu mult mai potrivite.

Timpul de a discuta astfel uniformitatea limbii bisericești este mai potrivit astăzi, când ambele direcții cea slavonă și cea latină au lăsat din rigiditatea lor și au admis ambele, că în privința aceasta trebuie făcut ceva.

Întrebarea este numai, că ce trebuie făcut și cum trebuie făcut?

Dnl Bunea zice, că chestiunea aceasta s'ar ține de Academia română, care să aleagă o comisiune de teologi, filologi și literați, acestia să compună textul autentic al cărților bisericești, să-l trimită Ordinariatelor și episcopilor, cari aprobându-l să-l impună bisericilor. Dsa crede, că aceasta comisiune ar trebui să înceapă cu sfânta Scriptură izvorul tuturor învățăturilor bisericești.

Că aceasta ar fi deslegarea cea mai bună și cea mai potrivită, este lucru evident. Dar când se va putea vorbi în mod concret de o atare comisiune? Și oare până atunci — nu vor ieși de sub teacurile tuturor tipografiilor arhidiecezane, diecezane, seminariale și private cărți bisericești, talmăcind fiecare vederea cutărui centru sau cutărui om? Totuș ce principii ar trebui să se urmeze până atunci în editarea cărților bisericești, ca să se înlesnească o înțelegere definitivă cu privire la unitatea limbii liturgice?

Fără îndoială, că baza aceasta nu poate fi alta, decât tradiția bisericească, că nu este permis a schimba, îndreptă, pe cât se poate limbajul acela arhaic dulce, conștințit de

veacuri prin uz, care e depus în cărțile vechi bisericești. Că acolo unde totuși trebuie să se aibă în vedere limba literară de astăzi — limba bisericească fiind limba vie a poporului — să se facă cu mare grijă și să se aibă în vedere nu numai, că oare corect este textul în privința sintactică, ci că oare parafrazarea cea nouă corăspunde, potrivește-se cu sentimentul, ce să leagă de ea.

Eu cred, că în toate cărțile bisericești aceasta e lucrul principal. Nu limbă corectă căutăm în psalmi, în rugăciuni, în cântările bisericești, ci căutăm o limbă frumoasă. Limba cea mai aleasă, cea mai desăvârșită, să zicem limba ingerilor, în care rugându-ne să ne putem ridica sufletul către Dumnezeu, să putem afla în cuvinte mângâiere, când avem lipsă de mângâiere, bucurie, duioșie, o limbă vrednică de sentimentele de cari suntem stăpâniți în fața altarului, în fața sicerului, la hotez, la cununie. Și pe frumuseța aceasta a limbei nu s'a pus pond mare în mișcările aceste mai nouă. Se citeau pretutindenea despre texte corecte, dar niciodată despre texte frumoasă. Și când e vorbă de texte corecte atunci natural, că sunt competenți teologii, filologii, învățații, cărora de bună seamă le e indiferent frasa: *Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, nu mă lăsa în timpul vieții mele*, sau frasa: *Preasfântă Născătoare de Dumnezeu în vremea vieții mele nu mă lăsa*. Din punct de vedere sintactic judecându-le ambele frase poate că sunt indiferente, dară poporul, biserica, preotul, nu sintaxa a întrebă-o când a formulat frasa aceasta, ci și-a întrebă sufletul sbucimat, copleșit de durere și acesta i-a dictat frasa din urmă.

Vreau să zic, că la stabilirea textului este chemată mai întâi tradiția și în rândul al doilea este chemat bărbatul, care înțelege sufletul poporului, și frumuseța frasei și numai al treilea loc poate fi vorbă de considerațiuni gramaticale. Când se va avea acestea în conșiderare gândesc, că vor fi indiferente și slavonismele și latinismele, și că unitatea limbei bisericești se va asigura prin frumuseța, farmecul ei, prin coloritul ei arhaic care va cuprinde toate sufletele.

Dr. Octavian Prie.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero
de

Felix Nabor.

(Continuare).

64

Capitulul LII.

La umbra crucii.

Roma liberată de sub tirănia lui Nero se pregătea să primească după vrednicie pe noul imperator. Toate arcurile triumfale și halele de coloane, toate templurile și palatele străluceau în ornamente de flori. Soldații dela garda orașului treceau zgomotoși prin strade, pentru a delătură statuetele zdrobite ale lui Nero și a construi coloane și arcuri de triumf pentru Servius Sulpicius Galba, carele se apropia acum de oraș.

Intre uralele poporului și între fanfarele tubelor și goarnelor își ținu el intrarea în orașul Cezarilor; întreagă nobilimea ro-

mană în frunte cu senatul grăbi întru întâmpinarea lui și îl însoți prin orașul împodobit până la Capitol.

Aci el spuse poporului, că pentru Roma a sosit un timp nou, în care va domni numai dreptatea. A mai spus, că el nu vrea să trădăvească în purpură, ci, răzămătat pe fidelitatea poporului și pe sabiile legiunilor, vrea să reînviască vechiul timp eroic și să facă iarăș o Romă mare și puternică.

* * *

Se făcu iarăș primăvară; Roma cu grădinile ei înfloritoare oferea un aspect fermecător.

Afară pe calea salarică, unde zăcea vila priscillanică în mijlocul unei mări de flori, natura părea, că a îmbrăcat haina ei cea mai frumoasă, pentru sărbarea ce se ținea acolo.

Din gliile de iarbă, din sutele de straturi de flori, din tufele de lauri și oleandri, din piersecii și din tușișurile de mirt se ridică așa o aromă, încât se părea, că toate mirosurile pământului s'au concentrat în locul acesta binecuvântat.

La ușa încununată a casei se imbulzau oameni cu priviri lucitoare și cu fețe pline de nădejde; pe sub arboret se alergau cete de copii veseli, cu flori în păr și cu obraji trandafirii.

Spre grădină se deschidea o hală mare, strălucitoare, ale cărei coloane erau împletite cu cununi de flori purpurii; covoare prețioase acopereau padimentul.

Oameni îmbrăcați de sărbătoare grăbeau din grădină în hală. În mijlocul acestei încăperi strălucite era așternută masa festivă: căci astăzi s'a serbat aci cununia Lydiei cu Plautus.

Intreagă comunitatea creștină era adunată aci, pentruca în onoarea noiei părechi de căsătoriți să sărbeze ziua aceasta memorabilă. Căci doar ziua aceasta era totodată reînvierea tinerului și torturatului creștinism pe carea el o serbă acum, după îndelungate perzecețiuni.

Plautus și Lydia, încununați de părinții și amicii lor, erau onorați ca o păreche regească; era ca și când binecuvântarea, ce a rostit-o preotul peste ei, ar zăcea vizibilă pe capetele lor. Era misterul cel mare, sacramentul cel sfânt, de care se înfioră fiecare, carele a sfințit și consacrat legătura între bărbat și femeie.

În ziua aceasta Plautus și senatorul Pudens au adus în îndeplinire o faptă mare: au dat libertatea la toți sclavii lor! Lanțurile sclăviei nevrednice erau frânte și de aci înainte oamenii aveau să fie numai frați și surori. Fără ca să fi presupus cineva din Roma, prin aceasta a intrat în oraș libertatea iubirii creștinești. Ea trecea în tăcere pe strade, intră în colibe și palate și în tot locul ducea cu sine dulcele ei resuflet ceresc, carele înălță pe oameni, carele îi reînviară și le promitea un viitor vesel.

Spre sară se apropia o ceată strălucitoare de pretoriani, în frunte cu Iulius Vindex, și se opri înaintea casei.

Plautus trimise servitorii înaintea lor, cu torțe aprinse, iar el cu oaspeții săi le merse întru întâmpinare, pentru a-i saluta. Însă înainte ca el să fi putut vorbi vre-un cuvânt, fu cuprins de două brațe puternice și simți pe obraji sărutarea prietinelui său.

„Scumpul meu, bunul meu!” strigă Iulius Vindex cu veselie, „vin târziu, dar

totuși vin! Dare-ar Hymen... ah, am uitat, că tu te închini altor dumnezeiri!... Trăește fericit, Plautus, trăește fericit!... Tu știi, că din inimă îți doresc tot binele! Și apoi... și apoi îți aduc încă și un dar de nuntă... Plautus...“

El își ridică vocea, încât aceea răsună peste capete ca o trompetă. „Aemilius Plautus,” vorbi el, „augustus imperator n-a uitat, ce servicii ai făcut tu patriei. El este înțelept și drept. Și astfel el te denumește — aci este documentul cu sigilul imperatorului — te denumește de pretor al Siciliei...”

„Salute imperatorului! Salute ție, Aemilius Plautus, pretor al Siciliei,” strigară soldații.

Plautus stătea încrăcit de mirare, asemenea și oaspeții săi. Această denumire la o poziție dintre cele mai înalte veni așa de pe neașteptate, încât el n-o putea înțelege. Pentrucă pretura Siciliei era una dintre cele mai dorite de către toți.

Un moment Plautus puse postul acesta ademenitor față în față cu dorința sa, de a trăi retras în cercul familiei sale. De altă parte nu putu să ascundă, cât bine putea face comunității creștine din guvernamentul său, prin postul cel nou. La acest gând peste fața sa frumoasă se așeză un suris fericit, și el primi darul împăratului. În decursul unei conduse pe Vindex într-un apartament retras și-i zise: „Eu sum un creștin! O știe asta imperatorul? Și nu mă va scoate din post, dacă va afla despre aceasta?”

Vindex răspunse: „Fi creștin, însă înainte de toate fi Roman! Urmează în linia primă citatul, pe care l-am cetit în carcerul mamertinic: Dă lui Dumnezeu, ce este alui Dumnezeu! Însă dă și Cezarului, ce este al Cezarului! Fi creștin, însă n-o rosti în gura mare! Nu-mi pasă, și dacă vor pică zeii cei vechi; Roma însă trebuie să rămână vecinic mare și puternică! Puterea noastră aparține înainte de toate patriei și orașului acesta vrednic. Romanii cei vechi și credincioși s-au rărit! Avem lipsă de brațe tari, ochi limpezi, inimi credincioase! Nu-mi pasă, că te închini lui Iupiter, ori lui Hristos. Zeii se schimbă; dumnezeirea rămâne pe vecie. Fericește-ți poporul, condu-l la învingere, la glorie, la fericire și la nemurire! Fi un părinte al poporului, și el te va adora!”

Iar când Vindex strânse în brațe pe prietinelui său, acesta gândi în sine: „Luptă, Vindex, pentru mărirea Romei. Va fi înzădar. Pentrucă imperiul este putred până la măduvă! Dar tot atâta, luptă înainte, urmează stelei tale! Eu însă, eu urmez stelei mele! Ea-mi luminează din ochii Mântuitorului meu sus de pe cruce!”

Plini de fericire, ținându-se de mână, intrară ei, ca doi eroi, în tricliniul împodobit, unde era adunată aproape întreagă comunitatea creștină. Și când Plautus văzu bărbății și femeile venerabile, cari asemenea lui erau lucrători în via Domnului, când privi în ochii strălucitori a Lydiei sale, atunci el știu, că nici odată nu-i va lipsi puterea, să lupte față cu deșertăciunea cea veche, atunci știu, că vechia splendoare trebuia să se surupe, pentrucă îi lipsia nervul vieții, carele face inimile să bată mai tare, iubirea creștinească! Atunci i-se pără că el este un învingător, căruia îi curge prin vine un sânge clocotitor, acel sânge întineritor, carele îi

vine de pe cruce, din inima dumnezeiască alui Isus, carele îl întărește și îl întinerește, carele îl face blând și supus, însă totodată și tare și credincios, carele îl consacrează și sfințește de un luptător victorios alui Hristos, carele ca un arhangel strălucitor desface stindardul crucei și îl poartă înaintea cetii puternice a fraților săi, și care le strigă lor cuvintele Măestrului: Cine vrea să fie învățacelul meu, acela să-și ia crucea și să-mi urmeze! Pentru că numai în cruce este mântuirea adevărată!

(Sfârșit).

Bibliografie.

A apărut:

PSALTIREA Profetului și Împăratului DAVID.

Prețul: crud 2.20, leg. în pânză 3.— leg. în piele 4.— Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

„Sădirea și cultivarea viei“

de

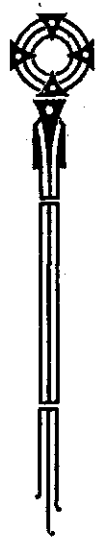
Nicolae Pop.

Prețul: 2 coroane + 20 flori porto.

Se poate procura dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor respnz.: Augustin Gruția.

LA NAGYENYED
Com. Alsófehér

de calitate I. arbori de promenadă, tufe de ornament, acăți, gledicii, coniferi ș. a. pe cum și

VIȚĂ DE VIE ALTOITĂ,
viță de vie europeană și americană cu și fără rădăcină (36) 11—12

Cataloge trimite gratis și franco.

FISCHER & COMP
Pomi Viticultura

să se adreseze, cine dorește a cumpăra

Pomi Roditori Altoiți,

de calitate I. arbori de promenadă, tufe de ornament, acăți, gledicii, coniferi ș. a. pe cum și

VIȚĂ DE VIE ALTOITĂ,

viță de vie europeană și americană cu și

fără rădăcină

(36) 11—12

Cataloge trimite gratis și franco.

Atențiune!

Altoi de viță de vie să nu comanzi până ce nu vei cere dela mine Prețcurenti! Mia de altoi de viță de vie e cu 140 cor. Delaware costă mia 100 cor. □ □ □ □ □

Adresa:

Szigyártó Nagy Mihály

Felsőseged, Somogy megye.

(50) 22—25

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

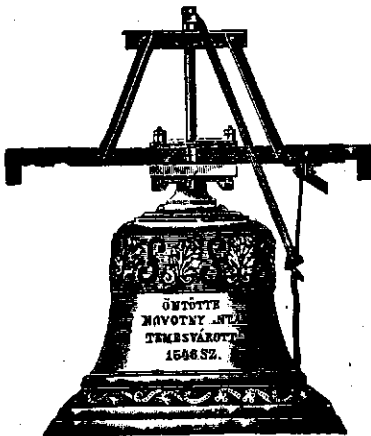
(46) 24—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turuarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre ale întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lațare prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(45) 24—5.

→ întemeiată la anul 1868 ←

Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edifici de ori-ce fel, mobile, marfuri, vite, untrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întregă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 95,816.412 coroane.

capitale asigurate asupra vieții: 9,882.454 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe viața 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.